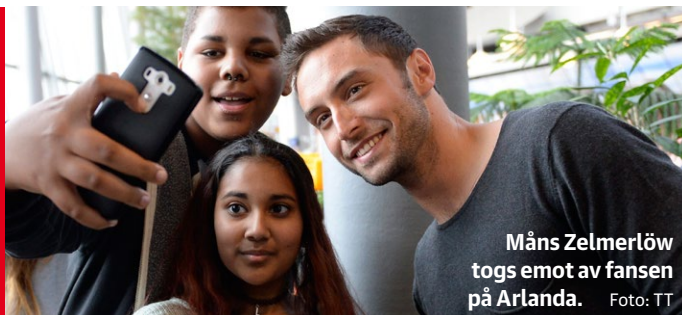

DAGENS NYHETER.

MÅNDAG 25 MAJ 2015 ● SVERIGES STÖRSTA MORGONTIDNING ● GRUNDAD 1864 ● PRIS 30 KRONOR

Firad av fansen.
Schlagerhjälten
redo för turné-
premiär. Kultur 4-5

Måns Zelmerlöw
togs emot av fansen
på Arlanda. Foto: TT

Kajsa Ekis Ekman:
Maciej Zaremba har
uppfunnit en ny genre:
det patriarkala
pekoralet. Kultur 6-7

DN granskar. De osynliga del 2.

Jag är en slav av min tid,
en robot som man kan
göra vad man vill med

● Mongoliska kvinnor uthärdar usla löner och övergrepp i jakten på ett drägligt liv. De är en växande grupp i bottenskiktet av Stockholms arbetsmarknad.

● "Sex är ett underförstått villkor för många mongoler som vill arbeta", säger en av kvinnorna i DN:s reportage. Nyheter 8-10, Ledare 4

Foto: Roger Turesson

USA

Rekordmånga in i valkampen

Aldrig tidigare har så många republikaner varit sugna på att flytta in i Vita huset. Det gör också att få politiska kommentatorer vågar sig på att förutsäga en sannolik utgång av presidentvalet i november nästa år. Politiskt skiljer sig också de potentiella kandidaterna åt betydligt mer än tidigare. **Världen 14-15**

Ekonomi

Få saker hyllas i näringslivet som den fria konkurrensen. Ändå poppar de ständigt upp – dessa misstankar om karteller.

DN:s näringslivskrönikör Birgitta Forsberg. **Ekonomi 19**

Nyheter

"Klavertramp av presidenten"

Den indiske presidenten Pranab Mukherjees uttalanden i gårdagens DN om att Boforsaffären inte var en skandal är ett oblygt försök att skriva om historien, säger Bo G Andersson, tidigare DN-journalist som på 1980-talet bevakade Boforsaffären. **Nyheter 12**

Kultur

Guldpalmen till flyktingdrama

Den franska regissören Jacques Audiards film "Dheepan" tog hem det mest prestigefyllda priset Guldpalmen när filmfestivalen i Cannes avslutades på söndagskvällen. Filmen handlar om några tamilska flyktingar som hamnar i en fransk förort. **Kultur 3**

Handbolls-SM

Ida Odén och Jenny Wikensten.

**Sjunde SM-segern
i rad för Sävehof**
Sport 6

Foto: Bildbyrå

DN granskar. #deosynliga

HOT OCH ÖVERGREPP PRISET FÖR ETT JOBB

- Sara tvingas till sex med chefen på kemtvätten. Yisun i Täby får en order: våttorka golven endast iklädd förkläde.
- Mongoliska kvinnor är en växande grupp i bottenkiktet av Stockholms arbetsmarknad. De uthärdar usla löner, hot och övergrepp i jakten på ett dragligt liv.
- "Sex är ett underförstått villkor för många mongoler som vill arbeta", säger Enkhee, som inte klarar av att berätta om allt det mörka för vännerna hemma.

● Sara förstår direkt vad som ska hända när kemtvättens chef låser dörren och sluter upp bakom hennes rygg. Händerna är starka, hon känner hur fingrarna borrar sig in i hennes överarmar när han håller fast. Paniken förlamar, men efter en stund får hon luft igen och börjar skrika. Sara försöker desperat påminna mannen: jag är gift! Någonstans mellan strykbrädorna och de nystrukna skjortorna ber hon också till gud.

Efteråt talar de aldrig om saken. Sara går till jobbet som vanligt nästa dag, chefen kan vara lugn. En ensam papperslös kvinna från Mongoliet är mer rädd för polisen än för honom. Bara ett kort myndighetssamtal står mellan hennes nya liv i Sverige och fattigdomen i huvudstaden Ulan Bator.

Dessutom har chefen lovat att fixa ett arbetstillstånd till Sara. Om hon bara har lite tålamod och inte gnäller över lönen och arbetstiderna så ska han göra vad han kan. Sara tror honom. Under ett års tid arbetar hon tio timmar om dagen, sex dagar i veckan för en månadslön på 7000 kronor i ett vitt kuvert. Tjugonio kronor i timmen är bättre än noll kronor i timmen, upprepar hon för sig själv.

● ● ●

Det kommer nya mongoler till Sverige varje vecka. Ingen vet hur många som lever och arbetar här just nu, men flera hjälporganisationer och kyrkor har noterat utsattheten och isoleringen hos den ständigt ökande gruppen mongoliska kvinnor.

– Den enskilt största patientgruppen hos oss har under flera år varit mongoler. De flesta är kvinnor. Ofta vill de ha hjälp att boka tid för aborter, mödravård eller gynekologi, säger Sandra Dolietis, sjuksköterska hos Röda korsets vårdförmedling för papperslösa i Stockholm.

De mongoliska kvinnorna kommer ofta ensamma, ibland med små barn. De är väl medvetna om att deras skäl att få leva i Sverige inte passar in i Migrationsverkets

regelverk. Arbetslöshet, korruption och hoppet om ett bättre liv är inte tillräckliga asylskäl. Många struntar helt i att söka asyl. De som får avslag lever vidare som papperslösa.

– Eftersom de inte söker asyl kan de inte få in sina barn på dagis. Vi har stött på ett par fall där mamman har lämnat så små barn som fyraåringar ensamma hemma hela dagen för att ha möjlighet att jobba, säger Sandra Dolietis.

De som ändå väljer att söka asyl har rätt att arbeta i Sverige medan asylutredningen pågår. Men att hitta arbete hos en seriös arbetsgivare är svårt. De kräver ett samordningsnummer från Skatteverket, men myndigheten ger sällan ut samordningsnummer om det inte finns ett arbetsgivarintyg. Det blir en ond cirkel, förklarar flera frivilligarbetare.

Somliga, ofta städare eller kökspersonal, kommer till Sverige lagligt, med hjälp av arbetstillstånd. Då lovar arbetsgivaren Migrationsverket och facket att betala avtalsenlig lön. Den verkliga lönen är ofta en annan och betydligt lägre.

Mongoler började dyka upp bland ansökningarna om arbetstillstånd ungefär 2011, berättar Gesa Markusson, ombudsman sedan många år på Fastighetsanställdas förbund, som organiserar lokalvårdare.

Fastighetsanställdas förbund märker en enorm rädsla bland nyanlända låglönearbetare från fattiga länder. De vågar sällan berätta om vilka villkor de egentligen lever under i Sverige.

– Många har lånat stora pengar för att kunna köpa arbetstillstånd eller turistvisum och är helt i händerna på sin arbetsgivare. Det gör att många bara blundar för sin utsatthet och "står ut" för att de inte kan komma hem tomhända.

Just bland mongoliska kvinnor upprepar sig samma berättelse hela tiden, säger Gesa Markusson:

– De tvingas ställa upp på sex med arbetsgivaren eller arbetsgivarens kunder för att få ut sin lön eller behålla sitt jobb.

Sara fortsätter att arbeta på kemtvätten. När tvättinrättningen får en ny stor kund och börjar tvätta restaurangkläder blir arbetsdagarna längre. Chefen fortsätter att ta på hennes kropp så fort han får tillfälle. Sara blundar varje gång, försöker att inte låtsas om hans händer. Hon vet hur starka de kan vara.

När ett år har gått har hon fortfarande inte fått det utlovade arbetstillståndet. Chefen vill ha en fru och erbjuder ett äktenskap i stället.

Sara sticker. En ny mongolisk kvinna tar över hennes tjänst.

● ● ●

Den asiatiska restaurangen på en av Stockholms finaste gator lockar näringslivstoppar och landsmän i exil. En svartklädd man med kraftiga glasögonbågar sveper genom matsalen och driver på servitriserna som ligger efter med beställningarna. Den här kvällen serveras en avancerad rätt med anka och skaldjur.

Bakom en dörr i massivt trä står Suvdaa. Det är hon som har lagat maten till människorna hon aldrig ser. Men de uppskattar hennes mat, har hon hört från de andra mongolerna som tjuvlyssnat vid nyckelhålet. Suvdaa arbetar 88 timmar i veckan och tjänar mellan 28 och 30 kronor i timmen. Om hon sköter sig. Vila får man göra på toaletten, brukar hennes chef säga. Annars blir det avdrag på lönen.

– Jag är en slav av min tid. En robot man kan göra vad man vill med, säger hon och suckar trött.

Sverige, det lyckade landet med fina skolor och schysta jobb, var inte som hon hade trott.

– När jag kom hit hade jag ingen aning om att det fanns ett dolt samhälle här, en parallellvärld där vi som måste förtjäna att få bo här tvingas acceptera vad som helst för att få existera.

Klockan närmar sig midnatt och en polisbil rullar sakta förbi på Kungsgatan. Suvdaa drar luvan över sitt huvud. Hon är inte rädd – men på sin vakt. Till skillnad från i övriga Europa verkar inte den

Så gjordes jobbet.

Granskningen

● Tusentals fattiga migrantarbetare utnyttjas i Sverige, i en skuggvärld där lagar som skyddar oss andra inte gäller. För löner under 20 kronor i timmen packar de mat, skyfflar gödsel och städar. I reportageserien De osynliga avslöjar DN hur arbeten som bygger på hänsynslöst utnyttjande och slavliknande förhållanden numera är en integrerad del av vår samhällsekonomi.

Reportrarna & fotografen

● Under vintern och våren har reportrarna **Niklas Orrenius** och **Josefin Sköld** och fotografen **Roger Turesson** träffat över hundra utnyttjade migrantarbetare över hela landet. Gemensam nämnare för nästan alla: en enorm rädsla.

Nästa del

● De städar våra mataffärer.

Läs mer

● Följ den fortsatta granskningen på [fokus.dn.se](#). Bloggen #deosynliga uppdateras hela tiden med extramaterial och nya uppgifter.

Tipsa DN

● Är du utnyttjad eller känner du till någon som är det? Har du sett något misstänkt på arbetsmarknaden? Tipsa DN:s reportrar på [dngranskar.dn.se](#).

Första delen i serien De osynliga publicerades den 23 maj.

svenska polisen jaga papperslösa lika intensivt, tycker hon.

– Jag frågar mig varje dag om det är värt priset, att vara här. Men inget alternativ är bättre för en sån som jag.

Suvdaa har något att vara tacksam över, säger hon: att hon åtminstone sluppit att utnyttjas sexuellt. Som Sara på kemtvätten.

Eller Yisun i Täby.

● ● ●

Yisun vet bara att det är en skola i Täby hon ska städa. Chefen har skickat ett sms med tid och plats och hon åker dit en sen eftermiddag när eleverna har gått hem. De städar tillsammans, Yisun och chefen. Det är viktigt att det går undan, säger han.

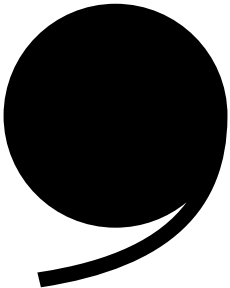
När de bara har ett par klassrum kvar stänger han dörren och tar fram ett ljusgult förkläde. Chefen vill att Yisun ska ta av sig kläderna och våttorka de sista golven naken med förklädet löst hängande över axlarna. Hon tvekar, men samtidigt vet hon att chefen inte kommer att ge med sig. Betalningen för städjobbet ligger i hans ficka. Och hon behöver pengarna.

Efteråt springer hon så snabbt hon bara kan. Samtidigt raderar hon chefsens nummer ur sin telefon. Han fortsätter att ringa för att ge henne nya uppdrag. Yisun svarar aldrig mer.

Migrationsverket har noterat en ökning i antalet fall av misstänkt människohandel med personer från Mongoliet. Förra året upptäckte verkets tjänstemän tio fall av människohandel där mongoliska medborgare var offren. Endast nigerianska medborgare var värre drabbade, med 24 misstänkta fall under 2014.

På Röda korsets vårdförmedling för papperslösa i Stockholm har personalen noterat att mongoliska kvinnor ofta är mer isolerade än andra.

– I isoleringen och papperslösheten ökar risken för människohandel. Ofta är svartjobb ➡

Sex är ett underförstått villkor för många mongoler som vill arbeta.

Enkhee, som i väntan på asylutredning tar extrajobb som städerska, förklarar att arbetet är riskfyllt för en mongolisk kvinna.

Enkhee är en av många mongoliska kvinnor som arbetar som städerskor och utnyttjas som billig arbetskraft.

Nyheter

DN granskar. #deosynliga

Pressen är hård att lyckas i drömlandet.

➔ den enda möjligheten att försörja sig. Då hamnar man lätt i beroendeställning och blir ännu värre utnyttjad, säger sjuksköterskan Sandra Dolietis.

Bakom låsta lägenhetsdörrar sprids ryktet: den som står ut i fyra år får automatiskt permanent uppehållstillstånd i Sverige. Det finns korn av sanning i ryktet. Den som tjänat minst 13 000 kronor i månaden under fyra år kan få permanent uppehållstillstånd.

Men många mongoler tjänar betydligt mindre än så. Och löftet om uppehållstillstånd gäller inte för papperslösa.

Gesa Markusson från Fastighetsanställdas förbund säger att mongoler inte sällan missförstår vad som gäller i Sverige.

– Eftersom det inte finns en så stor grupp etablerade mongoler i Sverige har de svårt att få information om sina rättigheter, till skillnad från exempelvis de spanskalande migranterna som ofta har ett brett kontaktnät redan innan de kommer till Sverige.

Pressen att lyckas i Sverige är hård. För många i Mongoliet är Sverige ett drömland där allt är bra och där alla lyckas. En biljett med turistvisum kan kosta 60 000 kronor. Arbetsstillstånden kostar också ofta pengar. Gesa Markusson säger att den som blir av med jobbet i Sverige har två val:

– Antingen åka hem till Mongoliet tomhänt, eller jobba svart och riskera att utnyttjas på nytt.

Enkhee rör sig ledigt mellan kyrkbänkarna i en frikyrkoförsamling i norra Stockholm och hälsar vänligt på alla som kommer in genom dörrarna den här söndagsmorgo-

nen. Leendet är brett och innerligt. Kyrkan har blivit hennes hem, församlingsmedlemmarna hennes enda trygghet. Det har snart gått ett år sedan hon läste en tidningsannons om billiga turistvisum till Schengenland. Hon ringde direkt. Lånade ihop de 35 000 kronorna den korrupta ambassadtjänstemannen ville ha och köpte en biljett till Stockholm. I tullen ställde de många frågor, men Enkhee insisterade på sin inövade version om Stockholmssemester och kom igenom. Nu bor hon inneboende i en enrummare med utsikt över miljonprogrammen i södra Stockholm. Turistvisumet har gått ut för länge sedan. I väntan på asylutredning tar hon extrajobb som städerska, men arbetet är riskfyllt för en mongolisk kvinna, förklarar hon.

Enkhee berättar hur hennes mongoliska väninnor tvingas ha samlag med sin chef för att få ut sin lön.

– Sex är ett underförstått villkor för många mongoler som vill arbeta, säger hon.

Tårarna rinner nedför kinderna nu.

Det är svårt att tala om det mörka, om hur verkligheten för en rättslös migrantarbetare i Stockholm egentligen är. Drömmar, skam och idealbilder står i vägen. Enkhee har blivit expert på att hålla fasaden uppe.

Gamla vänner från Mongoliet hör ofta av sig till henne. Alla vill till Sverige. Enkhee kan inte förmå sig att säga sanningen om hur det egentligen är. Klart ni ska! brukar Enkhee svara. Här finns jobb till alla, ingen korruption och inget maktmissbruk.

Sverige är fantastiskt.

josefin.skold@dn.se

niklas.orrenius@dn.se

dem. Nu arbetar hon som projektledare för den svenska hjälporganisationen Talita på plats i Ulan Bator. Talita hjälper våldsutsatta kvinnor både där och i Sverige.

Problemet i Mongoliet är att misshandeln ofta accepteras av omgivningen, menar Tserenchunt Byamba Ochir. Även släktingar kan tycka att kvinnan ska bita ihop och stå ut med att bli slagen – hon har ju i alla fall tak över huvudet. Mongoliet är ett patriarkalt samhälle och släktingarna tycker ibland att mannen har rätt att slå. Det finns inte heller någon tillräcklig lagstiftning som skyddar kvinnorna i Mongoliet, säger Tserenchunt Byamba Ochir. Frågan om kvinnors rättigheter saknas på den politiska dagordningen.

Mongoliet har dessutom en liten befolkning: tre miljoner invånare. De som flyr inom landet blir ofta hittade och de jourboenden som finns för misshandlade kvinnor är tillfälliga. Kvinnorna måste lämna dem inom 72 timmar.

Kvinnorna som flyr till Sverige vet ofta att

deras berättelser sällan räcker som asylskäl. De kommer att tvingas leva på skuggsidan av samhället, behöva gömma sig. Ändå är viljan att skapa sig ett nytt, bättre liv så stark att de betalar mellan 30 000 till 100 000 kronor till korrupta tjänstemän på europeiska ambassader i Ulan Bator för ett turistvisum.

Talitas hjälparbetare ser med förtvivlan hur mongoliska kvinnor som varit starka nog att ta sig ur våldet och fly till Sverige ofta hamnar i ett ännu värre förtryck här, där de tvingas ställa upp på sex för att få arbeta.

De hamnar ur askan i elden, sammanfattar Talitas hjälparbetare.

Få svenskar är medvetna om det helvete som vissa mongoliska kvinnor lever i, mitt bland oss. Som papperslösa kommer de sällan i kontakt med myndigheter. En polisanmälan leder sannolikt till en returbiljett hem.

Den som lever utanför samhällets skyddsnät måste hitta andra allianser för att inte stå ensam. Kvinnorna vi möter håller ihop och hjälper varandra. En eftermiddagsfika med Sasha innebär långa stunder av väntan när

hon fipplar med sin telefon och fixar tillfälliga städjobb och sovplatser till nyanlända mongoler.

På den mongoliska webbplatsen orloo.com läser kvinnorna nyheter från hemlandet, söker lägenheter i Stockholm – och varnar varandra för våldsamma arbetsgivare.

I dagens DN-reportage berättar vi om mongoliska kvinnors vardag med sexutnyttjande, 88-timmars arbetsveckor och usla löner. Sverige, i kvinnornas huvuden en symbol för frihet och framtidstro, blev något annat, något smutsigare.

Ändå talar få om att ge upp, att åka hem. Sasha konstaterar att kvinnor i hennes situation har två val: skaffa en man eller jobba svart och tjäna sina egna pengar.

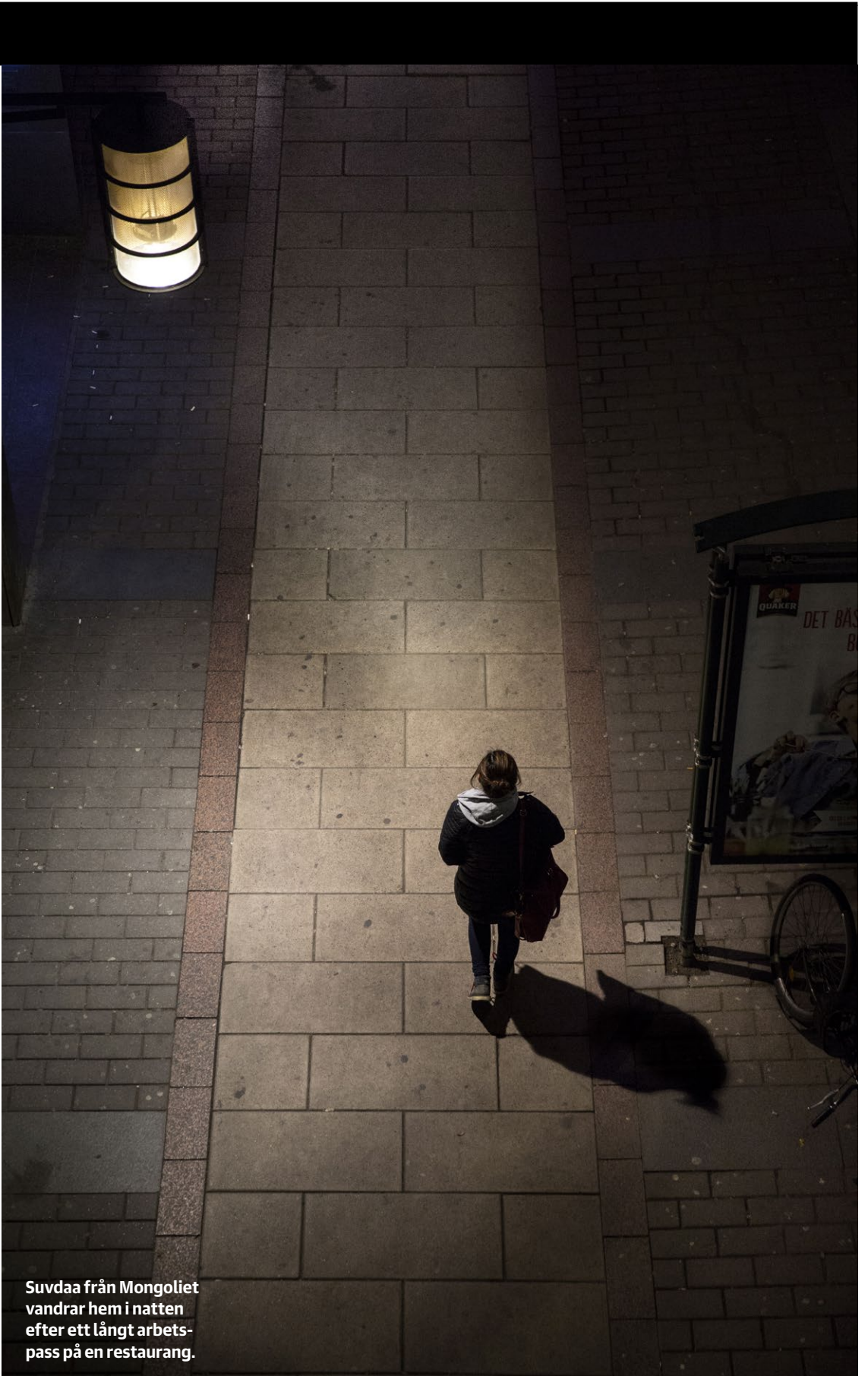
Själv väljer hon svartjobbet, alla dagar i veckan.

Josefin Sköld

josefin.skold@dn.se

Niklas Orrenius

niklas.orrenius@dn.se

Suvdaa från Mongoliet vandrar hem i natten efter ett långt arbetspass på en restaurang.

Förtrycket fortsätter efter flykten till Sverige

På riktigt, vad ska jag med en man till?” Shria från Mongoliet ser uppriktigt frågande ut. Orden väcker omedelbart bifall från hennes landsmän runt bordet på Röda korsets kvinnokafé i Stockholm.

”Jag klarar mig bäst själv”, säger en kvinna som kallar sig Sasha och lutar sin raka rygg mot väggen. Män och deras svek är ett av hennes favoritsamtalsämnen. Sasha har inte sett sin make på flera år, och det är hon glad för. Livet har lärt henne: män ska man hålla sig långt borta ifrån.

Våldsamma makar är ofta själva anledningen till att kvinnorna sitter här i Stockholm, 700 mil hemifrån.

National center against violence i Mongoliet räknar med att var tredje kvinna i landet har blivit misshandlad av sin man. Många av dem som försöker starta ett nytt liv i Europa och Sverige har flytt från misshandel och förtryck i hemmet, berättar Tserenchunt Byamba Ochir. Hon är själv en av